

juliol-agost 1982

SERRAD'OR

DARWIN 1982: DEIXAR DE "CREURE"
EN L'EVOLUCIÓ
per Ramon M. Nogués

SUGRANYES DE FRANCH,
UN LLARG TESTIMONIATGE CATÒLIC
per Emili-J. Boix-Fuster

UNA OFENSIVA COLONIALISTA
DE MADRID
per Alexandre Cirici

passar el dia, empènyer l'any

vacances pagades

Els misteris de l'economia són tan insondables com els teològics. Quan llegeixo en la premsa comentaris i anàlisis de la «crisi» actual —i sóc client assidu d'aquesta mena de papers—, sempre em quedo amb la impressió que ningú no en sap res de res, i que les explicacions expeditives solen amagar greus ignoràncies de fets i de mecanismes massa escandaloses. I no és que jo, pobre de mi, en sigui un expert. Ben al contrari. Per als profans, tota la xerrameca dels tècnics, dolosament adornada amb anglicismes sorprenents i amb estadístiques o fórmules algebraiques alarmistes, resulta poc convincent. Les evidències diàries, habitualment traduïdes en les lamentacions de la gent, revelen que els problemes no deuen ser senzills, d'acord; però al mateix temps sembla que hi ha una intenció clara de complicar-los més. És obvi: l'«economia» —la dels economistes— no pot ser acceptada com una «ciència» en el sentit més elemental: es limita a justificar o a criticar un comportament col·lectiu, i sempre sectàriament. Els «conceptes» són tan abstractes i tan interessats alhora, que el personal els deixa córrer. De tota manera, les coses van malament.

I molt malament. Les xifres d'atur forçós, les de les inflacions universals, les dels déficits públics, els desastres financers més o menys privats, l'angúnia del venedor que no pot vendre i del comprador que no pot comprar, les «seguretats» insegures, i la resta, no són cap secret per a ningú. I ningú no hi veu perspectives de remei. Parlo, no cal dir-ho, del món «capitalista» en què vivim, i que un dia començà a dir-se «neocapitalista», no sé ben bé per què. Els «negocis» no funcionen. El «creixement» optimista, que era la il·lusió d'anys enrere, s'ha estancat, o ha retrocedit. Del «consumisme» hem saltat a l'«ascetisme». Les famoses «conquestes socials» que la massa treballadora havia aconseguit amb les seves pressions militants s'esvaeixen de carrera. I com que han llençat solidàriament Marx i Keynes a les escombraries, no hi ha ningú que sàpiga apuntar cap solució. De la «societat de l'opulència» hem passat ràpidament a la «societat de la indigència», o quasi. I, de qui la culpa? Atribuir-la exclusivament als moros del petroli és un argument que ja no convenç ningú. És intrínseca del mateix «sistema»? O...?

Preguntes, o diagnòstic, queden en l'aire. No seré jo qui s'hi emboliqui. Però, mentre tant, la situació es deteriora. I el cas

es que, en l'economia —la teòrica i la pràctica—, el gran protagonista continua sent la «producció». Poden dissimular-ho, si volen: el «productivisme», bescantat per alguns sociòlegs d'ànima càndida, no pot deixar de ser la llei bàsica d'unes àrees de població amb les «necessitats» insatisfetes; amb una immensa quantitat de «necessitats» insatisfetes. I no val l'excusa moraloida que denuncia moltes d'aquestes «necessitats» com a «falses necessitats», inventades potser per l'astúcia publicitària de les multinacionals. No dubto que la idea de «necessitat» és relativa: les «necessitats» que sentien els nostres avantpassats de les cavernes, o simplement del segle XV, eren menors que les que experimentem ara. Això no vol dir sinó que aquells individus eren més desgraciats encara que nosaltres. Torno a un exemple molt repetit per mi: l'aspirina. I qui diu l'aspirina diu un electrodomèstic amable, o un pseudopollastre de granja, una dutxa, una clínica, o la higiene preconitzada pels metges, o un transistor per escoltar música, o el que sigui, roba, habitacle, menjar, i —per què no?— comoditat, comoditat a casa, en el viatge, en les hores buides de l'oci... La «producció» hi va lligada.

La «producció capitalista» és demencial, i més quan va relacionada amb la «competència». Fa més de dos-cents anys que la crítica del capitalisme —o sigui, tants anys com té el capitalisme actual— ho ha denunciat. Però el «capitalisme» ha sobreviscut als vaticinis de catàstrofe, i en sobreviura a més. Ara: demencial i tot, aquesta «producció», a banda d'aguantar-se bastant sòlidament, ha anat acudint a les noves «necessitats», a unes «necessitats» que, inèdites, re-humanitzaven, o humanitzaven la vida quotidiana de les multituds. El joc del «sistema» obligava a un plantejament distint dels qui creien que tot s'acabaria en un antagonisme violent —de guerra civil— entre uns pocs rics i milions de pobres. La noció de «pocs rics» i «els altres pobres» té tota l'aparença de ser una reminiscència feudal: pre-industrial, almenys. Al ric —un cop superada la primera etapa negra de la industrialització— no li ha vingut mai la multiplicació dels pobres. Els pobres-pobres no compren, o compren poc, i els rics volen vendre. La gran maniobra que volia ser el «neocapitalisme» consistia en això, i la caricatura que Papini —en Gog— feia de Ford ho insinuava. Pagar bons jornals era crear nous clients: vendre

més cotxes, obtenir més beneficis. La «societat opulenta» no significava altra cosa: sous elevats, vacances pagades, coses per l'estil. Es a dir: possibilitats de «comprar».

La «producció», avui, segons els informes, tendeix a minvar. Els «empresaris», que no han vingut al món a practicar la beneficència, es neguen a «produir» —a «invertir»— per l'escassa vivacitat del mercat. I ells en són culpables: ara sí, «culpables». Retallar la capacitat d'adquisició dels seus obrers comporta, a la curta o a la llarga, una disminució de les vendes, de les seves vendes. I si no ven, no guanya. I si no guanya, tanca la fàbrica. I si tanca la fàbrica, creix el nombre dels parats. I si... La trajectòria és fatal. Que la contrapartida seria una inflació galopant? No ho sé. Probablement, sí. Ara: la paradoxa subsisteix. Els empresaris precipitadament «voraços» acaben devorant-se ells mateixos: el peix que es menja la cua. I qui paga els plats trencats és el botigueret, l'oficinista, l'agricultor, l'assalariat mediocre. No el «gran paràsit», la sangonera política o burocràtica, tan abundant. Ells —aquests— sí que compren. Però no tant perquè el negoci rutlli.

Poso entre parèntesis factors tan importants com la «plus-vàlua», els canvis de costums —les criatures «necessiten» la discoteca o la cubata—, la plèthora demogràfica, l'escolarització dels nens, l'armamentisme odiós— que, al capdavant, dona lloc de treball—, les màfies dels intermediaris, i tantes coses més. Tot plegat és confús, i no hauria de ser-ho. La realitat és la «crisi», i, si és predominantment «energètica», tornem al principi, serà perquè les «necessitats» irreversibles la plantegen. I ningú no està disposat a renunciar a res. Això seria un bon senyal. Perquè els «necessitats», tradicionalment, són uns grans resignats al treball i a la plus-vàlua. La patronal ha perdut les virtuts que Marx i Engels li reconeixien en el *Manifest*. I el proletariat, també. Què és avui el «proletariat», en l'accepció marxiana de la paraula? Potser ni numèricament no és la «classe» decisiva. I ja s'han encarregat, els uns i els altres, que ni tan sols tingui «consciència de classe». Ajornada la «revolució» *sine die*, els «economistes», maquinalment servils —i còmplices—, tampoc no aprofiten per a res. Entre una burgesia covarda i unes «classes subalternes» al·lucinades, i el mite del diner entremig, es prolongarà l'atonía...

JOAN FUSTER